

Poměr sil a strategie Západu

Podplukovník PhDr. Václav Melichar, CSc.

Velmi často se hovoří o tom, jak v důsledku měnícího se poměru sil se mění i strategické koncepty Západu. Nejčastěji se uvádí nejmarkantnější případ, totiž přechod od americké koncepce „hromadné odvety“ ke strategii „pružné reakce“. Dosud však nikdo nepodrobil tento problém, totiž vliv poměru sil na strategii Západu, podrobné analýze. Je ovšem pravda i to, že problematika poměru sil všeobecně nebývá dosud ani u nás příliš mnoho studována a vysvětlována.

Tím záslužnější je vydání knihy O. Mahlera,¹⁾ který se snaží tyto otázky řešit ve vzájemných souvislostech. Není třeba zdůrazňovat, že takový cíl práce je nanejvýš aktuální. Vždyť válečné možnosti soudobého kapitalismu a s tím spojená problematika poměru sil je skutečně „nezmapovaná“ oblast soudobého vojenství. Udělat tuto práci je však nesmírně obtížný úkol, dokonce domyšleno do všech důsledků a souvislostí, je to snad i nad síly jednotlivce i nad možnosti veřejné přístupné práce. Se vším je však třeba nějakým způsobem začít. A je zásluhou autora, že touto knihou zahájil práci, kterou by se měl v budoucnosti a dlouhodobě a do hloubky zabývat kolektiv všestranně kvalifikovaných odborníků.

Postup autora při zpracování daného tématu je správný a logický. Svoji práci rozdělil celkem do pěti částí. V 1. kapitole řeší obecné otázky tématu, v dalších pak chronologicky odpovídá na otázky, jak se vyvíjel poměr sil v jednotlivých obdobích poválečného vývoje. Periodizace, které autor přitom použil, odpovídá běžně uznávaným kritériím hodnocení vývoje poválečného vojenství. Velmi správně hlavní pozornost a těžiště celé práce věnuje 4. kapitole, která se zabývá revolučními změnami v podmínkách války a jejich vlivem na poměr sil, strategické koncepty a politiku soudobého kapitalismu.

Historická metoda zkoumání dané problematiky je velmi správná, autor ji dovede vhodně spojit s logickým řazením jed-

notlivých problémů. V práci je dobře využito zobecnění jednotlivých uzlových historických událostí poválečného období, zvláště korejské války a karibské krize, kdy se nejmarkantněji v akci projevil pravý poměr sil. Tyto problémy je třeba studovat dále, s větším odstupem do stále větší hloubky a hodnotit i celou řadu dalších dílčích střetnutí, které jsou jistě jedním z významných ukazatelů poměru sil. Takový význam bude mít bezesporu v současné době probíhající válka v jižním Vietnamu.

Tyto skutečnosti již samy o sobě naznačují, jak složitou kategorií je vojenský poměr sil. Není možné, zvláště na strategickém stupni, omezovat se pouze na počítání a srovnávání vojenské techniky, počtu divizí, raket, atomových a vodíkových pum atd., i když jsou to nesmírně závažné údaje. Vojenská síla států a koalic závisí na celém komplexu nesmírně složitých a vzájemně souvisejících faktorů sociálně ekonomického i specificky vojenského charakteru. Autor si tuto skutečnost uvědomuje a v první části své práce ji také náležitě vyzvedává. V dalších částech své práce však bohužel není schopen, ani při nejlepší vůli, tuto správnou zásadu do všech důsledků realizovat, a to proto, že je to prostě nad síly jednotlivce. Proto se soustřeďuje především na postižení vojenskotechnické základny války. Sociálně ekonomické faktory, které ovlivňují poměr sil, hodnotí jen velmi zřetelně. V tomto směru rozhodně bude nutné do budoucna tuto problematiku prohlubovat. Vždyť sociálně ekonomické faktory ovlivňují vojenské možnosti států a koalic nejmarkantněji, ať už přímo nebo prostřednictvím specificky vojenských činitelů.

Vylíčení vojenskotechnické základny války a specificky vojenských činitelů patří bezesporu k silným stránkám předložené práce. Autor zde shrnul většinu toho, co bylo možno sehnat v rámci našich omezených možností. Zde je z pochopitelných důvodů i nadále bude řada mezer, daných především požadavky utajení a nedostupností materiálů. Přesto je škoda, jestliže veškeré údaje o socialistických ze-

¹⁾ O. Mahler „Poměr sil a strategie Západu“, NV 1963.

mích a jejich vojenských prostředcích jsou z důvodů publikačních čerpány ze západních pramenů, čímž už předem je dáván v potaz význam jakýchkoli srovnání. Domnívám se, že práce tohoto druhu, jestliže v ní bude pokračováno, musí se snažit v každém případě vycházet z co nejrealnějších, přístupných dat a údajů které ovšem v tomto případě změni její charakter na tajný nebo přísně tajný.

Domnívám se zároveň, že ve využití specificky vojenských činitelů jsou ještě i další možnosti a rezervy. Např. je nutné důkladněji zhodnotit tak významné činitele jako je stav vojenskoteoretické práce, stav teorie vojenského umění v jednotlivých armádách i v rámci koalic apod.

V páté kapitole své práce pojednává autor o nových vývojových tendencích ve světě a o jejich vlivu na strategii soudobého kapitalismu. Tato kapitola svým obsahem je nejotevřenější a pochopitelně i nejperspektivnější. Správně ji autor za-

měřuje na složitou problematiku koaliční strategie, která je objektivní skutečností na straně jedné a dezintegračních tendencí na straně druhé. Tento vztah je velmi složitý a při jeho řešení velmi markantně působí v celém komplexu sociálně ekonomické i čistě vojenské faktory. V tomto směru bude nutné vyvinout ještě velmi mnoho úsilí, zvláště důležité bude dále propracovávat vztah národních strategií k NATO a další vojenské integraci.

Autorovy názory v tomto směru je možno považovat za velmi podnětný krok k ujasňování těchto otázek. Práce s. Mahlera ve svém celku tvoří význačný příspěvek k rozpracování velmi složité problematiky soudobého vojenství. Její význam spočívá především v tom, že na dobré vědecké úrovni zpracovává obtížnou a přitom vysoce aktuální tematiku, která byla dosud značně zanedbávána. Tím vytváří i velmi dobré podklady pro další tvůrčí činnost v tomto směru.